

“ PERCEPTIONS AND BEHAVIORS OF YOUNG AGE 16-18 ABOUT CANNABIS USE”

ANGELIKI OIKONOMOU & Dr PANAGIOTIS KOUTROUIDIS

A b s t r a c t

The purpose of this study is to highlight the perception and behaviors of young people about the use of psychoactive substances and in particular the use of cannabis.

The research involved 8 teenagers, 4 boys and 4 girls, high school students, aged 16-18, who live in Athens and the province, in order to highlight the similarities and differences that exist.

.Reference is made to the formation of attitudes and perceptions of society in general but also specifically regarding cannabis. There is a variety over the years with bans on the substance and its products, reaching today the decriminalization of medical cannabis.

The risk factors and protection of the adolescent from substance use are identified. The family environment, then the school and the influence of interlocutors seem to play an important role. Adolescent psychology is influenced by various areas. The present study discusses adolescent self-esteem, psychological stress, self-efficacy and the role of the media.

The method followed in the present study is the qualitative approach. With the tool of the semi-structured interview, the material that emerged after the interviews is analyzed in depth. The main goal of the content analysis is to explore the views and attitudes of young people towards cannabis use while analyzing how the use can affect the adolescent and his interpersonal relationships.

The particular goal is to distinguish young people's perception of cannabis, to highlight the factors that direct or prevent young people from using it, and finally, to highlight issues that need timely intervention to avoid young people's addiction.

Key-words adolescence, cannabis, perception, use

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει την αντίληψη και τις συμπεριφορές των νέων για τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών και συγκεκριμένα τη χρήση της κάνναβης.

Σχόλιο [ΠΚ1]: Τις αντιλήψεις

Σχόλιο [ΠΚ2]: Σχετικά με

Σχόλιο [ΠΚ3]: Ειδικότερα

Στην έρευνα συμμετείχαν 8 έφηβοι, 4 αγόρια και 4 κορίτσια, μαθητές Λυκείου, ηλικίας 16-18, που ζουν στην Αθήνα αλλά και την επαρχία, ώστε να αναδειχθούν ομοιότητες και διαφοροποιήσεις που υπάρχουν.

Σχόλιο [ΠΚ4]: Δεν αναδεικνύεται στα συμπεράσματα

Γίνεται αναφορά στη διαμόρφωση των στάσεων και αντιλήψεων της κοινωνίας γενικά αλλά και ειδικά όσον αφορά στην κάνναβη. Παρουσιάζεται ποικιλία στο πέρασμα των χρόνων με απαγορεύσεις της ουσίας και των προϊόντων της, φτάνοντας σήμερα στην αποποινικοποίηση της φαρμακευτικής κάνναβης.

Σχόλιο [ΠΚ5]: Να αφαιρεθεί

Επισημαίνονται οι παράγοντες επικινδυνότητας αλλά και προστασίας του εφήβου από τη χρήση ουσιών. Σημαντικό ρόλο φαίνεται να κατέχει το οικογενειακό περιβάλλον, έπειτα το σχολείο και η επιρροή συνομηλίκων. Η ψυχολογία του εφήβου επηρεάζεται από διάφορους τομείς. Στην παρούσα έρευνα γίνεται λόγος για την αυτοεκτίμηση του εφήβου, την ψυχολογική πίεση, την αυτοαποτελεσματικότητα καθώς και τον ρόλο των ΜΜΕ.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε στην παρούσα μελέτη είναι η ποιοτική προσέγγιση. Με το εργαλείο της ημι-δομημένης συνέντευξης το υλικό που προέκυψε μετά από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων αναλύεται εις βάθος. Βασικός στόχος της ανάλυσης του περιεχομένου είναι η διερεύνηση των απόψεων αλλά και των συμπεριφορών των νέων απέναντι στη χρήση κάνναβης ενώ αναλύεται το πώς η χρήση μπορεί να επηρεάσει τον έφηβο και τις διαπροσωπικές του σχέσεις.

Σχόλιο [ΠΚ6]: Να γίνει 3^η παράγραφος

Ο ιδιαίτερος στόχος είναι να διακρίνουμε την αντίληψη των νέων για την κάνναβη, να αναδειχθούν οι παράγοντες που στρέφουν ή αποτρέπουν τους νέους να κάνουν χρήση και τελικά, να αναδειχθούν ζητήματα που χρήζουν έγκαιρης παρέμβασης ώστε να αποφευχθεί η εξάρτηση των νέων.

Σχόλιο [ΠΚ7]: Να γίνει 2^η παράγραφος

Λέξεις –κλειδιά: έφηβοι, κάνναβη, αντίληψη, χρήση

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Σχόλιο [ΠΚ8]: Πριν την έννοια της εξάρτησης να γίνει αναφορά στη χρήση γενικότερα.

Υπάρχουν δύο διακρίσεις στον ορισμό της εξάρτησης, αυτή της σωματικής και αυτή της ψυχικής εξάρτησης. Σωματική εξάρτηση, κατά τον Π.Ο.Υ. θεωρείται:

«όταν η χρήση ναρκωτικών προκαλεί συναισθήματα ευεξίας και ευχαρίστησης και προκαλεί επίσης ψυχαναγκασμό ώστε να απαιτείται συνεχή ή περιοδική χρήση της ουσίας ώστε να δημιουργηθούν τα προαναφερόμενα συναισθήματα».

Και η ψυχική εξάρτηση κατά την οποία,

«υπάρχει έντονη επιθυμία της χρήσης της ναρκωτικής ουσίας, περιστασιακής ή μόνιμης, υπάρχει η ανάγκη για μικρή αύξηση της δόσης και περιλαμβάνεται και το αίσθημα της απόλαυσης του χρήστη από αυτή τη χρήση» (WHO, 1969, 6).

Επιπρόσθετα έχουμε τον όρο της ανοχής ή της αντοχής, όπως συνηθίζεται να λέγεται, με τον οποίο καθορίζεται η μείωση της αντοχής του ατόμου που κάνει χρήση ενός ναρκωτικού ένεκα της συνεχόμενης λήψης του ναρκωτικού το οποίο έχει ως αποτέλεσμα το άτομο αυτό να ζητά συνεχώς μεγαλύτερη ποσότητα από το ναρκωτικό για να καλύψει τις ανάγκες του (Λιάππας, 1992, 18).

Εν κατακλείδι, μπορούμε να πούμε με μια σχετική ασφάλεια, πως η εξάρτηση αποτελεί μια σχέση έντονου ψυχαναγκασμού μεταξύ του εξαρτημένου ατόμου και της ουσίας από την οποία εξαρτάται η οποία σχέση τονώνεται από τη συνεχόμενη χρήση της ουσίας και οδηγεί το χρήστη στο να μην μπορεί να την αποβάλλει με τις δικές του δυνάμεις.

Η ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Στο παρόν νομικό πλαίσιο το οποίο κινούμαστε και συγκεκριμένα στο νόμο 4139/2013, στο άρθρο 30, δίδεται ένας ορισμός ενός ουσιοεξαρτημένου ατόμου:

«όσοι απέκτησαν την έξη της χρήσης των ναρκωτικών και δεν μπορούν να την αποβάλλουν με τις δικές τους δυνάμεις, υποβάλλονται σε ειδική μεταχείριση κατά τους όρους του άρθρου αυτού και των άρθρων 31-35» (e-nomothesia, .4139-2013).

Ως εκ τούτου, ο νομοθέτης αξιολογεί την αδυναμία του εξαρτημένου ατόμου, σε συνδυασμό με τη προσωπικότητα του καθώς εμφανίζεται μια μειωμένη αντίσταση, και προβλέπει μειωμένη ποινή.

Ωστόσο και σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ. οι ψυχικές διαταραχές και οι συμπεριφορικές συμπεριλαμβάνουν και τις διαταραχές αυτές οι οποίες οφείλονται σε χρήση ψυχοτρόπων ουσιών (icd.who, 2016).

Έτσι, αντιλαμβανόμαστε πως ο ορισμός του άρθρου 30 του ν.4139/2013 παρουσιάζει ορισμένες ελλείψεις και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη έγκριτα επιστημονικά κριτήρια για τις εξαρτήσεις τα οποία διαφοροποιούν τις έννομες συνέπειες (Παρασκευόπουλος, 2004). Πιο έγκυρος είναι ο όρος που χρησιμοποιείται από το Διαγνωστικό και στατιστικό εγχειρίδιο ψυχικών διαταραχών, το οποίο αναφέρει ως όρο τη «διαταραχή από χρήση ουσιών», παρακάμπτοντας με αυτό το τρόπο τον όρο «εξάρτηση», παρόλο που είναι ευρύτερα διαδεδομένος (American Psychiatric Association, 2013, 484).

Για να γίνει πιο κατανοητός αυτός ο όρος παραθέτονται μια σειρά από κριτήρια τα οποία δεν είναι της παρούσης και, δειγματοληπτικά και μόνο θα αναφερθούμε σε ορισμένα από αυτά:

- Δυσκολία ελέγχου της χρήσης ουσιών
- Μεγάλες ποσότητες χρήσης των ουσιών
- Χρονικοί περίοδοι οι οποίοι είναι εξαιρετικά μεγάλοι χρήσης των ουσιών
- Συνέχιση της χρήσης παρά το γεγονός πως εγείρονται προβλήματα υγείας λόγω αυτής της χρήσης.

Συνεπώς, και ως εκ των ανωτέρω, για να διαπιστωθεί μια εξάρτηση, σημαίνοντα ρόλο διαδραματίζει το στερητικό σύνδρομο και η ανοχή στην ουσία. Για να εντοπιστεί η ανοχή στην ουσία, πρέπει να διαπιστωθεί πως το άτομο χρησιμοποιεί πολύ μεγάλες δόσεις της ουσίας για να ικανοποιήσει τη στέρηση του και το στερητικό σύνδρομο εμφανίζεται, σωματικά και ψυχολογικά, όταν το εξαρτημένο άτομο σταματήσει να παίρνει τη δόση που χρειάζεται (Kring, et.al., 2010).

Εν κατακλείδι λοιπόν, το άτομο το οποίο είναι εξαρτημένο από ουσίες πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα άτομο το οποίο πάσχει από μια ασθένεια, ως ασθενής δηλαδή (Παύλου, 2014).

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΝΝΑΒΗΣ

Η κάνναβη είναι μια από τη πλέον διαδεδομένη ναρκωτική ουσία. Ως φυτό, η κάνναβη είναι γνωστό για τις θεραπευτικές του ιδιότητες από την αρχαιότητα ακόμη, καθώς σε πολλές των περιπτώσεων ανακουφίζει από τους πόνους (Χαΐδου, 2016, 45).

Από το εν λόγω φυτό προέρχονται κάποιες ναρκωτικές ουσίες ευρεία διαδεδομένες, το χασίς και η μαριχουάνα. Οι ουσίες αυτές χρησιμοποιούνται από άτομα ανεξαρτήτως ηλικίας και ένας μικρός αριθμός αυτών των ατόμων, γύρω στο 4%, εθίζεται στα προϊόντα αυτά και τα αναζητά. Η ανοχή του οργανισμού στις εν λόγω ουσίες εμφανίζεται έπειτα από πολύχρονη χρήση και το σύνδρομο στέρησης το οποίο εμφανίζεται είναι αβέβαιο ως προς τη κλινική του αξιολόγηση (Arnao, 1983, 42).

Η μαριχουάνα και το χασίς επιδρούν ψυχοδραστικά στον ανθρώπινο οργανισμό και τα αποτελέσματα αυτής της επίδρασης συνήθως ποικίλλουν και εξαρτώνται από τη διάθεση και τη ψυχολογία του ατόμου που τα χρησιμοποιεί, τη δοσολογία και ακόμη και από το τρόπο λήψης αυτών των ουσιών (Kring, et.al., 2010, 466). Από τη κατανάλωση αυτών των ουσιών, συνήθως προκαλούνται αισθήματα χαλάρωσης και ευφορίας στον ανθρώπινο οργανισμό. Η κατάχρηση και η υψηλή δοσολογία, προκαλούν έντονες και γρήγορες αλλαγές στα συναισθήματα, εξασθένηση της μνήμης, αλλαγές στην αίσθηση του χρόνου ακόμη και ψευδαισθήσεις. Τα αποτελέσματα της χρόνιας χρήσης παραγώγων της κάνναβης είναι η κατάπτωση της μνήμης και η αδυναμία της αφομοίωσης νέων πραγμάτων (Kring, et.al., 2010, 470).

Για τα αποτελέσματα της χρήσης παραγώγων προϊόντων κάνναβης, χαρακτηριστική είναι μια έρευνα σε δείγμα 1265 παιδιών, η οποία κατέδειξε πως η αύξηση κατανάλωσης αυτών των προϊόντων οδήγησε σε σοβαρή μείωση των εκπαιδευτικών επιτυχιών των παιδιών αυτών (Fergusson, et.al. 2004, 78). Συμπληρωματικά σε αυτή, μια παρόμοια έρευνα, παρουσιάζει πως οι χρήστες προϊόντων κάνναβης σε εφηβική ηλικία, παρουσιάζουν «αποκλίνουσα συμπεριφορά» η οποία τους περιθωριοποιεί στα μάτια της σχολικής κοινότητας και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποξενώνονται από αυτή (Lysnkey, et.al. 2003, 102).

ΚΑΝΝΑΒΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κυρίως στις δυτικές κοινωνίες, η κάνναβη έχει αποκτήσει συμβολικές διαστάσεις καθώς θεωρείται ως σύμβολο της κουλτούρας των ναρκωτικών. Πολύ συχνά γίνεται

Σχόλιο [ΠΚ9]: Να αφαιρεθεί

αντικείμενο έντονων συζητήσεων σχετικά με τα οφέλη της ή την επικινδυνότητα της. Τις περισσότερες φορές, όταν γίνονται εκτιμήσεις για την επικινδυνότητα αυτής, αυτές καταλήγουν σε αντιφατικά συμπεράσματα καθώς παίρνουν θέση και πολιτικές απόψεις των εκτιμητών. Αυτός ο τρόπος όμως δημιουργεί μια σύγχυση στη κοινή γνώμη ή οποία γίνεται κοινωνός μονομερούς, και πολλές φορές, ανεπαρκούς ενημέρωσης αναφορικά και με τις θεραπευτικές ιδιότητες του φυτού άλλα και για τις πολ. Η χρήση της κάνναβης πέρασε από απαγορεύσεις βάσει νόμων άλλα και ελευθερίες ως προς τη χρήση των άλλων ιδιοτήτων των καννάβινων προϊόντων και φτάσαμε στο σήμερα, όπου στα περισσότερα κράτη του κόσμου έχει θεσμοθετηθεί η αποποινικοποίηση της φαρμακευτικής χρήσης της κάνναβης.

Πρόσφατα στη χώρα μας, τεκμηριώθηκε με επιστημονικό τρόπο η χρήση της φαρμακευτικής κάνναβης για ορισμένες πολύ συγκεκριμένες ενδείξεις και περιπτώσεις, στις οποίες είθισται να συνταγογραφείται αυτή η ουσία σε ασθενείς με χρόνιους πόνους από ανίατες ασθένειες, για φλεγμονές λόγω αυτοάνοσων νοσημάτων και για τη σκλήρυνση κατά πλάκας. Συγκεκριμένα το 2019, στη Βουλή των Ελλήνων ψηφίστηκε το νομοσχέδιο το οποίο σχετιζόταν με τη νομιμοποίηση της καλλιέργειας, εισαγωγής και κατοχής φαρμακευτικής ιατρικής κάνναβης (Αποστόλου, 2018).

Το γεγονός αυτό φαίνεται πως απενοχοποίησε σε μεγάλο βαθμό τη χρήση κάνναβης δίχως μέτρο κυρίως για ψυχαγωγικούς σκοπούς, κυρίως σε νεαρά άτομα, κάτι το οποίο ενδεχομένως να έχει δυσάρεστες εξελίξεις μακροπρόθεσμα. Η πολύ μεγάλη διάδοση της κάνναβης στις νεαρές ηλικίες, ακόμη και στα σχολικά περιβάλλοντα, συνδυαζόμενη με ένα κοκτέιλ αλκοόλ και καπνού, δημιουργεί αισθήματα χαλαρότητας, ευφορίας και αποφυγής από το γονεϊκό έλεγχο, άλλα πλήττει με καίριο τρόπο την εύθραυστη ψυχосύνθεση των νέων, δημιουργώντας πολλαπλές διαταραχές (Τζεφεράκος & Στυλιανίδης, 2019).

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Οικογένεια

Θεωρείται πως το οικογενειακό περιβάλλον ενδέχεται να αποτελεί και παράγοντα πρόληψης άλλα και παράγοντα χρήσης ουσιών. Σε ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον, με τη χρήση του όρου υγιές νοείται το περιβάλλον το οποίο διακατέχεται

από σταθερότητα, ασφάλεια, ισότιμη μεταχείριση των μελών και αμοιβαία αγάπη, δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες κατά τις οποίες η οικογένεια λειτουργεί ως αποτρεπτικός παράγοντας για τη χρήση ουσιών. Σε ένα όμως οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο πρυτανεύουν οι συγκρούσεις, οι ελλείψεις επικοινωνίας μεταξύ των μελών, η απουσία φροντίδας των παιδιών και ακόμη περισσότερο η χρήση ουσιών από τα πρωτεύοντα και πρότυπα μέλη της οικογένειας, τότε το εν λόγω περιβάλλον πιθανότατα θα λειτουργήσει ευνοϊκά προς τη χρήση ουσιών από τα νεαρά μέλη του (Τσουνής, 2013).

Σχολικό περιβάλλον

η κατάσταση και η στάση της σχολικής κοινότητας αναφορικά με τις ουσίες, δηλαδή π.χ. το πόσο εύκολα μπορούν να βρεθούν αυτές εκεί, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τα παιδιά που φοιτούν στο σχολείο άλλα και το ίδιο το σχολείο. Υπάρχει μια συνεπαγωγή πως, η χρήση ουσιών από μαθητές, δημιουργεί αρνητικό αντίκτυπο στο σχολικό περιβάλλον και συνήθως ο αντίκτυπος αυτός οδηγεί στη παραβατικότητα και στη Επίσης, η επίδραση των ομότιμων μελών (συμμαθητές) μέσα στο σχολικό περιβάλλον, δύναται να αποτελέσει ένα δυναμικό παράγοντα έναρξης χρήσης ουσιών. Οι επαφές των νεαρών με παρέες νεαρών οι οποίοι είναι χρήστες ουσιών, μπορεί να τους κάνει και αυτούς χρήστες και να τους απομακρύνει από το σχολικό περιβάλλον. διακοπή του σχολείου (Τσιάντης & Πουλόπουλος, 2006).

Στον αντίποδα όμως, όταν το σχολικό περιβάλλον παρέχει μια ασφάλεια η οποία εκπορεύεται από τους κατάλληλους εκπαιδευτικούς αλλά και τους συμμαθητές οι οποίοι ενδιαφέρονται με ουσιαστικό τρόπο για την φροντίδα όλων των μαθητών, τότε δύναται να δημιουργηθεί ένα πολύ θετικό κλίμα εντός του σχολικού περιβάλλοντος το οποίο θα συσφίξει τις σχέσεις των μαθητών και θα δράσει αποτρεπτικά σε παράγοντες όπως η χρήση ουσιών.

Συνομήλικοι

Οι άνθρωποι θέλουν να γίνονται αρεστοί και να είναι μέλη μιας ομάδας με κοινούς στόχους. Ιδιαίτερα στη εφηβεία, οι προσωπικές ανάγκες για κοινωνικοποίηση και διαπροσωπικές σχέσεις είναι πάρα πολύ έντονες και αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι έφηβοι να στρέφονται στο κοινωνικό τους κύκλο και στις παρέες τους (Τσιάντης & Πουλόπουλος, 2006)

Οι συνομήλικοι δύνανται να προκαλέσουν συμπεριφορές οι οποίες θα διευκολύνουν τον έφηβο να δοκιμάσει κάποιες ουσίες άλλα δύνανται και να προκαλέσουν απομάκρυνση από τέτοιου είδους καταχρήσεις καθώς η συμπεριφορά της ομάδας αποτελεί πρότυπο για έναν έφηβο και τη μιμείται με ακούσιο ή με εκούσιο τρόπο (Τσιάντης & Πουλόπουλος, 2006).

Η ψυχολογία του εφήβου

το κρίσιμο και ευαίσθητο στάδιο της εφηβείας φαίνεται πως σχετίζεται με την έναρξη χρήσης ουσιών καθώς οι νεαροί βρίσκονται σε μια τρικυμιώδη διαδικασία εξερεύνησης και τεκμηρίωσης της ταυτότητας τους με απώτερο σκοπό τη προσαρμογή τους στο ευρύτερο περιβάλλον. η αυτοεκτίμηση και η ψυχολογική πίεση που δέχεται ένας έφηβος αποτελούν καθοριστικό παράγοντα ως προς τη συμπεριφορά του (Τσιμπουκλή, 2002). Σύμφωνα με τις ψυχοκοινωνικές μελέτες, ο βαθμός της ψυχολογικής πίεσης ορίζεται από τα ίδια τα άτομα. Δηλαδή, τα άτομα που κάνουν χρήση ουσιών πιστεύουν πως αυτές οι ουσίες τους βοηθάνε στο να μειωθεί η ψυχολογική πίεση που αισθάνονται (Pihl et. al., 1990). Παρόλα αυτά όμως, οφείλουμε να τονίσουμε πως οι ατομικές διαφορές είναι πολύ σημαντικές και το πως επιδρά η ψυχολογική πίεση στην αλλαγή της συμπεριφοράς του ατόμου, είναι κάτι το οποίο δεν έχει ακόμη διευκρινιστεί (Aseltine & Gore, 2000).

Η χρήση των ουσιών η οποία συνδέεται με το επίπεδο της αυτοεκτίμησης έχει γίνει αντικείμενο πολλών μελετών και ερευνών άλλα τα αποτελέσματα αντιφάσκουν (Dielman, et. al., 1989). Μερίδα των ερευνητών υποστηρίζει πως υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ στη χρήση ουσιών από τους εφήβους και στην αυτοεκτίμηση τους (Rees, 1986). Στον αντίποδα, ορισμένοι άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν πως δεν υπάρχει καμία συσχέτιση μεταξύ της αυτοεκτίμηση και της χρήσης ουσιών (Dielman, et. al., 1989). Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, η αυτοεκτίμηση και η εικόνα που έχει ο έφηβος για τον εαυτό του, είναι ένα πολύ σημαντικό σημείο το βοηθάει στη κοινωνική του ανάπτυξη.

Ο ρόλος των MME

στη τηλεόραση προβάλλονται εικόνες οι οποίες αφορούν τη χρήση αλκοόλ και σε πολλές από αυτές δημιουργείται η εντύπωση και η πεποίθηση στους τηλεθεατές πως η χρήση αλκοόλ είναι κοινωνικά αποδεκτή και ακόμη περισσότερο, επιθυμητή

συμπεριφορά (Coomber, et. al. 2001). Εκτός αυτού, το Διαδίκτυο παρέχει ακόμη μεγαλύτερες δυνατότητες. Δηλαδή, μπορεί οποιοσδήποτε με πολύ εύκολο τρόπο να παρακολουθήσει βίντεο με αναλυτικές οδηγίες για το πως παρασκευάζονται συνθετικές ναρκωτικές ουσίες. Επίσης, μεγάλη αναφορά γίνεται στο γεγονός πως, έφηβοι χρήστες του Διαδικτύου, διατρέχουν έντονο κίνδυνο από διακινητές ναρκωτικών ουσιών οι οποίοι καιροφυλακτούν σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες του κυβερνοχώρου με σκοπό να προωθήσουν τα προϊόντα τους.

Σε μεγάλο βαθμό τα ΜΜΕ επηρεάζουν του έφηβους. Για να μειωθεί αυτή η επιρροή πρέπει οι έφηβοι να αναζητήσουν σωστά πρότυπα διαμέσου της οικογένειας τους, του κοινωνικού τους περιβάλλοντος άλλα και του σχολικού τους περιβάλλοντος. Τα τρία αυτά πλαίσια αποτελούν το «κόσμο» ενός εφήβου και πρέπει να είναι θετικά προσκείμενα ως προς αυτόν, ώστε να μην καταφύγει στην αναζήτηση προτύπων στα ΜΜΕ.

Κρατικοί φορείς πρόληψης

Στη χώρα της Ελλάδος, υπάρχουν διάφοροι φορείς οι οποίοι εκπορεύονται από το κράτος και προσφέρουν υπηρεσίες θεραπείας και πρόληψης. Ενδεικτικά αναφέρονται οι πιο εδραιωμένοι. Το ΚΕΘΕΑ (Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων), το ΟΚΑΝΑ (Οργανισμός Κατά Των Ναρκωτικών), το σωματείο ΘΗΣΕΑΣ το οποίο δραστηριοποιείται στο δήμο Καλλιθέας, οι μονάδες απεξάρτησης των ψυχιατρικών τμημάτων των νοσοκομείων Αθηνών, της Θεσσαλονίκης, οι οποίες βρίσκονται σε συνεργασία με τον ΟΚΑΝΑ και το ΕΛΚΨΥΕ (Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Και Ερευνών) το οποίο δρα προληπτικά άλλα και θεραπευτικά στη χρήση ουσιών (Σκανδάμη, et.al. 2016).

Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθεί η άποψη των εφήβων για την κάνναβη .Συγκεκριμένα, διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο το οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να επηρεάσει έναν έφηβο. Οι απόψεις των εφήβων για το ρόλο της οικογένειας αποσκοπούν στη διερεύνηση της σημαντικότητας της οικογένειας ως αποτρεπτικός ή προτρεπτικός παράγοντας για την έναρξη χρήσης της κάνναβης.

Η μελέτη αυτή έχει στόχο τη διερεύνηση των απόψεων των εφήβων για το ζήτημα της κάνναβης σε σχέση με άλλες ψυχοδραστικές ουσίες. Τίθεται το ερώτημα κατά πόσο οι νέοι διαχωρίζουν την κάνναβη από άλλες ουσίες και πώς οι ίδιοι αντιλαμβάνονται τη χρήση της.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση της σύνδεσης της χρήσης κάνναβης με τις φιλικές και συντροφικές σχέσεις.

Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ

Για τη συλλογή των στοιχείων και την απομόνωση των ζητούμενων μεταβλητών, εφαρμόστηκε η ποιοτική έρευνα, με σκοπό τον προσδιορισμό των τάσεων και των συμπεριφορών των εφήβων ,καθώς και την καταγραφή των απόψεων και των αντιλήψεων του πληθυσμού- στόχου. Η ποιοτική αυτή έρευνα εφαρμόστηκε σε μικρό αριθμό συμμετεχόντων και βασικό στόχο είχε την ανίχνευση και διαπίστωση των συμπεριφορών , των πεποιθήσεων και των συναισθημάτων και όχι τη στατιστική μέτρησή τους. Στην ποιοτική έρευνα η γνώση που γεννιέται και θεμελιώνεται ερευνητικά, προέρχεται από το λόγο, τις στάσεις, τις εμπειρίες και τα βιώματα που οι συμμετέχοντες μοιράζονται με τον ερευνητή (Mason, 2011, Καλλινικάκη, 2010, 88).

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Η ημιδομημένη συνέντευξη εις βάθος αποτελείται από ένα σύνολο προκαθορισμένων, κατά κάποιον τρόπο, ερωτήσεων και χρησιμοποιείται συχνά από νέους ποιοτικούς μελετητές ώστε να έχουν έναν οδηγό για τα θέματα που θεωρούν ότι είναι σημαντικά να καλύψουν στο πλαίσιο της συνέντευξης. Χρειάζεται να σημειωθεί εδώ ότι ο συγκεκριμένος τύπος συνέντευξης παρουσιάζει ευελιξία: α) ως προς την τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο, β) ως προς την

εμβάθυνση σε κάποια θέματα με συμμετέχοντες που κρίνονται κατάλληλοι, γ) ως προς τη σειρά με την οποία τίθενται οι ερωτήσεις και δ) ως προς την πρόσθεση ή αφαίρεση ερωτήσεων ή θεμάτων για συζήτηση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

αναφορικά με τον μέγεθος του δείγματος, συνολικά 8 άτομα, 4 γυναίκες, 4 άνδρες, ώστε να υπάρχει ισότιμη εκπροσώπηση και των δύο φύλων, Συγκεκριμένα όλοι οι νέοι είναι μαθητές Λυκείου έως 18 ετών. Λόγω των ειδικών συνθηκών του covid-19 όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μέσω γνωστής διαδικτυακής πλατφόρμας κοινωνικής δικτύωσης. Οι έφηβοι ήταν αρκετά συνεργάσιμοι και πρόθυμοι. Το ζήτημα της χρήσης κάνναβης φάνηκε να είναι αρκετά ενδιαφέρον και οικείο προς εκείνους.

Σχόλιο [ΠΚ10]: Αρχίζουμε με κεφαλαίο, το κείμενό σου θέλει σοβαρή γλωσσική επιμέλεια.

Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

Στην παρούσα μελέτη το απομαγνητοφωνημένο υλικό που προκύπτει από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων θα αναλυθεί με τη μέθοδο της ανάλυσης του πε Η μέθοδος αυτή δίνει την ευκαιρία στον ερευνητή να εστιάσει κυρίως στις εκφραζόμενες ιδέες παρά στο ύφος του κειμένου. Οι έννοιες που θα προκύψουν μέσω της ανάλυσης θα βοηθήσουν να στοιχειοθετηθούν όσα ήδη είναι γνωστά από την βιβλιογραφία (Strauss & Corbin, 1998, 57-63).

Σχόλιο [ΠΚ11]: Ωστόσο...Να δώσεις κωδικούς σε κάθε ένα να ξέρουμε ποιος μιλά στα αποτελέσματα.

Σχόλιο [ΠΚ12]: Περιεχομένου; Θα πρέπει να διατυπωθούν τα ερευνητικά ερωτήματά

Περιορισμοί της έρευνας

Κατά τη διαδικασία των συνεντεύξεων η ερευνήτρια κλήθηκε αρκετές να διαχωρίσει το ρόλο του ερευνητή από το ρόλο του θεραπευτή.

Σχόλιο [ΠΚ13]: Κι άλλοι ...

Η έλλειψη εμπειρίας δυσκόλεψε την ερευνήτρια να παραμείνει ουδέτερη και α Οι συνεντεύξεις έγιναν διαδικτυακά με αποτέλεσμα να χρειαστεί περισσότερος χρόνος

για να αποκτηθεί σε έναν ικανοποιητικό βαθμό η οικειότητα. Παρόλ' αυτά υπήρχαν έφηβοι αρκετά διστακτικοί, οι οποίοι έδιναν και μονολεκτικές απαντήσεις.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ορισμός της εξάρτησης από τους εφήβους

Οι νέοι θεωρούν ότι είναι μία ανάγκη που αισθάνεται κάποιος άνθρωπος να βάλει το αντικείμενο του εθισμού του σε προτεραιότητα. Η ανάγκη αυτή είναι ένα ισχυρό κίνητρο και ωθεί τον άνθρωπο να την καλύψει και μάλιστα με πιεστικό τρόπο. Για κάποιον εθισμό μπορεί να είναι το ποτό, ο τζόγος, το τσιγάρο, το κινητό, το διαδίκτυο αλλά και διάφορες ουσίες που παραδοσιακά θεωρούνται σκληρά ναρκωτικά.

“...στο μυαλό μου σκέφτομαι έναν άνθρωπο, ο οποίος έχει μια ανάγκη που δε μπορεί να κάνει διαφορετικά από το να κάνει ό,τι μπορεί για να την καλύψει”

“...οποιοδήποτε άτομο είναι εθισμένο σε κάτι και έχει την ανάγκη να το έχει συνέχεια”.

“...εξάρτηση είναι όταν μπαίνει η ζωή σου σε δεύτερη μοίρα και πρώτος στόχος ή τέλος πάντων επιδίωξή σου είναι να πάρεις αυτό που είσαι εξαρτημένος” .

Κάνναβη και εξάρτηση

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεωρούν ότι εξαιτίας των συμπτωμάτων η κάνναβη πρέπει να θεωρείται αρκετά επικίνδυνη, όχι τόσο λόγω της βλάβης που μπορεί να προκαλέσει η ίδια, αλλά εξαιτίας του γεγονότος ότι μπορεί να αποτελέσει μία πύλη από την οποία ο χρήστης μπορεί να εισέλθει στην χρήση πιο σκληρών ναρκωτικών. Οι νέοι θεωρούν ότι σημαντικό ρόλο παίζει η παρατεταμένη χρήση της κάνναβης. Σε γενικές γραμμές θεωρούν ότι η περιστασιακή χρήση της κάνναβης ή η χρήση που σχετίζεται με την περιέργεια της δοκιμής ή του πειράματος χωρίς να συνοδεύεται από συστηματική χρήση δεν μπορούν να δημιουργήσουν πρόβλημα.

Σχόλιο [ΠΚ14]: Να ακολουθήσει ο κωδικός που δηλώνει ποιος μιλά

“Ναι, σίγουρα. Είναι ναρκωτική ουσία και προκαλεί αυτό το αίσθημα της εξάρτησης”.

“Ναι θεωρώ ότι είναι γιατί εγκεφαλικά σε καταστρέφει και σε εθίζει κιόλας

ενώ λένε όλοι ότι δεν εθίζονται το βλέπεις ότι αν δε πάρουν δε μπορούν να συνέλθουν άρα αυτό υποθέτω ότι είναι ένας εθισμός” .

“σίγουρα δε το κατατάσσω μαζί με πιο βαριά ναρκωτικά, ας πούμε οτιδήποτε εξαρτησιογόνο ουσία. Αλλά σίγουρα άμα κάποιος κάνει πολύ μακροχρόνια και εκτεταμένη χρήση φαντάζομαι προφανώς θα εξαρτηθεί”.

Η επιρροή των συνομηλίκων και η περιέργεια

Οι νέοι αναφέρουν ότι συχνά έχουν βρεθεί σε συναναστροφές που γίνεται χρήση.

Κάποιοι από τους χρήστες δεν ασχολούνται με το τι κάνουν οι υπόλοιποι, ούτε πιέζουν κάποιον να δοκιμάσει για να είναι μέλος της παρέας ή να ενταχθεί στον κύκλο τους. Υπάρχουν όμως κάποιοι οι οποίοι το προτείνουν. Σε αυτό το σημείο θεωρούν οι νεαροί ερωτηθέντες ότι οι αντιστάσεις του καθενός, καθώς και η προσωπικότητά του, παίζουν σημαντικό ρόλο.

Σχόλιο [ΠΚ15]: Προσπάθησε να αυξήσεις τη δική σου παρουσίαση των αποτελεσμάτων

"Ναι άμα είναι... τον πείθεις εύκολα και του πούνε ένας-δύο φίλοι του κάνε θα κάνει πιστεύω"

“Εγω πιστεύω ότι υπάρχει η περιέργειααλλά πιστεύω και ότι ψάχνουν αυτήν την χαλάρωση αυτό το να μην νιώθουν να μην αισθάνονται ”

“Θα έλεγα, σίγουρα το μεγαλύτερο ποσοστό θα ήταν από παρέα, τώρα να πει κάποιος ότι θα πάω να πάρω για να δοκιμάσω εγώ μόνος μου, έτσι για να δω τι είναι δεν νομίζω..... κυρίως από παρέα θα έλεγα ή και σε πάρτυ τύπου μεγάλα που έχει διάφορα δεν ξέρω, και εκεί.

Ο ρόλος της οικογένειας

Οι νέοι πιστεύουν ότι ο βασικός ρόλος του οικογενειακού περιβάλλοντος είναι να δημιουργεί στο παιδί μία αίσθηση ασφάλειας και προστασίας. Όταν για οποιοδήποτε λόγο αυτή η αίσθηση χαθεί, το παιδί γίνεται επιρρεπές στη χρήση κάνναβης αλλά και διαφόρων ειδών ναρκωτικών.

Σχόλιο [ΠΚ16]: Ο.π.

αρχικά θα το αναζητούσα στην οικογένεια,.....είχε τρελά προβλήματα στην οικογένεια, είχε βρει ακόμα και στον πατέρα του μαύρο, έκανε και ο πατέρας του, πολύ κακή κατάσταση”.

“πιστεύω όταν υπάρχει καταπίεση, πολύ αυστηροί γονείς,όταν σου λέει η μαμά σου ... δε θα βγεις απ το σπίτι για ένα μήνα ή αν το μάθω..και τέτοια πιστεύω θα το κάνει πιο εύκολα μόνο και μόνο σαν αντίδραση”.

“είναι υπερπροστατευτικοί με την κακή έννοια όχι του τύπου φοβάμαι ή τέτοιο, επειδή και αυτοί ξέρω ‘γω έχουν μεγαλώσει έτσι αλλά δεν είναι διατεθειμένοι να το αλλάζουν, οπότε νιώθουν πίεση θεωρώ οι έφηβοι οπότε γι αυτό, αυτό, κυρίως αυτά τα όρια ας πούμε που βάζουν οι γονείς που μερικές φορές είναι λίγο τραβηγμένα ανάλογα με την ηλικία” .

“αν το παιδί δε νιώθει ασφάλεια στο σπίτι για οποιοδήποτε λόγο θα προσπαθήσει να ...ξεφύγει, οτιδήποτε.....να μη νιώθει κάποιος ασφάλεια στην οικογένεια είναι ένας λόγος.

Το σχολικό περιβάλλον και η πρόσβαση στην κάνναβη

Οι νέοι πιστεύουν ότι η χρήση κάνναβης εντός του σχολικού χώρου ήταν ανέκαθεν διαδεδομένη ανάμεσα στους μαθητές. Ένας σημαντικός αλλά όχι μεγάλος αριθμός

συμμαθητών τους κάνει χρήση εντός του σχολείου. Θεωρούν ότι σε γενικές γραμμές δεν είναι καθόλου δύσκολο να βρει κανείς κάνναβη εφόσον το θελήσει.

Σχόλιο [ΠΚ17]: Ο,π.

“Γίνεται χαμός βγαίνεις και μυρίζεις το μπάφο ξεκάθαρα. Έχει φτάσει στο σημείο να γίνεται μπροστά στο προαύλιο, δε χρειάζεται καν να πάνε πίσω απ ‘το σχολείο, δηλαδή τα τυπικά τα έχουν ξεπεράσει ,κανονικά.

“Αν έχεις κάποιο γνωστό είναι εύκολο μετά, δε ξέρω πώς και τί αλλά δεν είναι δύσκολο”

“στο σχολείο πίνουν ,πίνουν ναι αρκετοί....βρίσκει εύκολα κανείς αν θέλει

Ο ρόλος του σχολείου και η ενημερότητα

οι νέοι πιστεύουν ότι οι ενημερώσεις που γίνονται δεν επαρκούν γιατί είναι λίγες. Επίσης πιστεύουν ότι υπάρχει σημαντική παραπληροφόρηση και άγνοια. Για παράδειγμα αναφέρουν σχετικές απόψεις συμμαθητών τους που κυμαίνονται από την άποψη ότι η κάνναβη είναι εντελώς ακίνδυνη, μέχρι την άποψη ότι η κάνναβη μπορεί να σκοτώσει.

καλό είναι να ενημερώνουν.. γιατί πιστεύω ότι τα παιδιά που πίνουν ακόμη και αυτό το ένα τσιγάρο δεν καταλαβαίνουν τις συνέπειες που έχει, κι αν όχι τώρα ,τις συνέπειες που θα έχει στο μέλλον. Απλά δεν ξέρουν ότι αυτό μπορεί να σε οδηγήσει αλλού”

“δε νομίζω ότι υπάρχει έφηβος ας πούμε που δεν ξέρει τί είναι το χόρτο και τι κάνειδεν τίθεται θέμα γνώσης η ενημέρωση πρέπει να υπάρχει σίγουρα”

“σίγουρα κάθε ενημέρωση θεωρώ ότι είναι.. ότι παίρνεις πράγματα. Τώρα για το αν θα άλλαζα ας πούμε το σκεπτικό των παιδιών που κάνουν δεν ξέρω, αλλά σίγουρα κάποιος πιο συνειδητοποιημένος θα το σκεφτόταν πιστεύω και μια δεύτερη φορά πριν δοκιμάσει, αυτό οπότε σίγουρα θα ήταν καλό”

Μια νέα κουλτούρα

Οι νέοι βλέπουν και ακούν για ναρκωτικά παντού γύρω τους. Οι ταινίες παρουσιάζουν ήρωες που κάνουν χρήση, τα τραγούδια παρουσιάζουν καλλιτέχνες που κάνουν χρήση, στο σχολείο βλέπουν συμμαθητές να κάνουν χρήση κάνναβης, θεωρώντας ότι έχει κυριαρχήσει γενικότερα μία κουλτούρα που εμπεριέχει τα ναρκωτικά . Η κουλτούρα αυτή προφανώς μπορεί να επηρεάσει τους νέους γιατί αρχικά τους εξοικειώνει με τη χρήση των ναρκωτικών, ενώ στην πορεία δεν τα παρουσιάζει σαν κάτι κακό ή παράνομο, αλλά σαν ένα ιδιαίτερο φινετσάτο χαρακτηριστικό πετυχημένων ανθρώπων του θεάματος.

“...τα πρότυπα που υπάρχουν αυτή τη περίοδο όσο αφορά τη μουσική τα οποία είναι ναρκωκουλτούρα και προώθηση των ναρκωτικών και είναι μόδα αυτή τη περίοδο, κάτι που δεν είναι καλό προφανώς...”

“και η μουσική και ειδικά η εμπορική τώρα μιλάει πολύ για ναρκωτικά κτλ κτλ οπότε πολλοί και γι αυτό το συνδυάζουν”

Η επιρροή της κάνναβης στις συντροφικές σχέσεις

οι περισσότεροι νέοι θεωρούν ότι το δικαίωμα της επιλογής είναι αναφαίρετο δικαίωμα του καθενός. Θεωρούν εξαιρετικά σημαντικό τον σεβασμό και από τα δύο μέρη. Αυτός ο σεβασμός σημαίνει ότι δεν θα υπάρχει καταναγκασμός και πίεση από καμία πλευρά προς την άλλη για αλλαγή συμπεριφοράς. Κάποιοι από αυτούς θεωρούν ότι μία τέτοια σχέση δεν είναι βιώσιμη και ότι η χρήση κάνναβης θα λειτουργούσε αποτρεπτικά από την αρχή στη διαδικασία επιλογής του συντρόφου τους.

Άλλοι πιστεύουν ότι κάθε περίπτωση είναι διαφορετική. Δεν θεωρούν τόσο σημαντικό το γεγονός ότι το άτομο με το οποίο διατηρούν σχέση κάνει χρήση.

“πιστεύω ότι στο μέλλον θα τσακωθώ σίγουρα για αυτό το θέμα ... Τώρα είναι αρχή και δε τα κοιτάς αυτά, όλα είναι πολύ ωραία .προς το παρόν δε με ενοχλεί”

“δε θα με απασχολούσε άμα πχ δεν αναγκάζει εμένα να το κάνω και να μη με επιβαρύνει με κάποιο τρόπο , δε με απασχολεί καθόλου”

“αν το ήξερα απ’ την αρχή είναι πιθανό να τον απέρριπτα ίσως και από φόβο μήπως παρασυρθώ και η ίδια”

Η χρήση κάνναβης και η αναζήτηση ειδικών ψυχικής υγείας

Όλοι οι νέοι θεωρούν ότι ο ειδικός απεξάρτησης μπορεί να βοηθήσει σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση. Σημαντικοί παράγοντες που αναφέρουν οι νεαροί μαθητές είναι η αλλοίωση της προσωπικότητας που συχνά παρουσιάζουν οι χρήστες με συμπτώματα όπως αλλαγή συμπεριφοράς και γενικότερη αδιαφορία για την εικόνα του .

Να πάει σε ένα ψυχολόγο γιατί πιστεύω ότι και το ένα τσιγάρο που κάνεις υπαρχει λογος που το κανεις”

“αν έχει ξεφύγει σίγουρα χρειάζεται βοήθεια,πρέπει να τον πάρει η οικογένειά του να τον πάει σε κέντρο απεξάρτησης να του μιλήσουν”

Η σχέση της κάνναβης με την παραβατικότητα

Σε γενικές γραμμές θεωρούν ότι ο χρήστης δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν εγκληματίας, παρά το γεγονός ότι θεωρούν τη χρήση παράνομη. Από την άλλη πλευρά οι νέοι βλέπουν και την περίπτωση της διακίνησης. Οι μαθητές που αναφέρονται στους διακινητές, θεωρούν ότι αυτοί οι άνθρωποι βγάζουν παράνομα χρήματα, ασκώντας μία παράνομη δραστηριότητα. Συνεπώς με κάθε τρόπο πρέπει να θεωρούνται παραβατικοί.

“απ τη στιγμή που το λέει ο νόμος είναι παραβατικό. δε θα ήθελα να βγω με το αγόρι μου και να έχει πάνω του”

“από την στιγμή που δεν πουλιέται νόμιμα σίγουρα είναι παραβατικό κάποιος ας πούμε μέχρι τα 22 πιστεύω θα το έκανε πιο εύκολα.”

“άτομο όπως εγώ που θα το κάνω μια φορά στο τόσο δεν νομίζω ότι έχει να κάνει με την παραβατικότητα”

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας τις πιο σημαντικές απόψεις των νεαρών μαθητών, ξεχωρίζει η αντίληψη των περισσότερων ότι η κάνναβη είναι ναρκωτικό. Ιδιαίτερα σημαντικό πρέπει να θεωρηθεί το γεγονός ότι θεωρούν πως η κάνναβη μπορεί να οδηγήσει σε εξάρτηση. Παρά το γεγονός ότι οι μαθητές δηλώνουν ότι δεν έχουν συστηματική ενημέρωση από το σχολείο και ενώ η ενημέρωση στο σπίτι ποικίλλει σημαντικά από μαθητή σε μαθητή, έχουν συγκεκριμένες απόψεις για τα προβλήματα και τις καταστάσεις που σχετίζονται με τη χρήση κάνναβης αλλά και σκληρότερων ναρκωτικών. Οι παράγοντες που εντοπίζουν οι νέοι ως τους πιο ισχυρούς για να οδηγηθεί κάποιος στη χρήση κάνναβης είναι η κοινωνική πίεση, τα οικογενειακά προβλήματα, η περιέργεια, η ανάγκη ένταξης σε ομάδες αλλά και η μεγάλη επιρροή των διαδικτυακών μέσων. Οι περισσότεροι μαθητές θεωρούν ότι τα σημαντικά προβλήματα σχετίζονται περισσότερο με την ασφάλεια και με την ηρεμία που σου παρέχει κυρίως η οικογενειακή ζωή. Αντίστοιχα θεωρούν ότι η απώλεια κάποιου συγγενικού προσώπου, το διαζύγιο, η ενδοοικογενειακή βία, ψυχική και σωματική και γενικότερα οι κακές ενδοοικογενειακές καταστάσεις είναι τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι σε σχέση με την οικογένεια, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε χρήση. Φυσικά αναφέρουν και άλλους παράγοντες οι

Σχόλιο [ΠΚ18]: Πολύ περιορισμένα και χωρίς συζήτηση (αντιπαραβολή με άλλες έρευνες και βιβλιογραφία)

οποίοι πάλι σχετίζονται με την οικογένεια όπως η υπερπροστατευτικότητα, η υπερβολική αυστηρότητα, το χάσμα των γενεών, αλλά και καθαρά οικονομικοί παράγοντες. (Τσουνης, 2013).

Αποκαλύπτουν επίσης μία σκληρή πραγματικότητα, ότι δηλαδή ένας μαθητής δεν δυσκολεύεται καθόλου να προμηθευτεί κάνναβη αν το επιθυμεί. Παρόλα αυτά ο τρόπος που αντιμετωπίζουν τους χρήστες είτε σε επίπεδο φιλίας, είτε σε επίπεδο συντροφικών σχέσεων, καθώς και η αντίληψη που έχουν σχετικά με την εξάρτηση και τον εθισμό δείχνει ωριμότητα, γνώση ως προς το ζήτημα της κάνναβης και μία σωστή αντίληψη του γενικότερου προβλήματος των ναρκωτικών τουλάχιστον σε βασικό επίπεδο. Παρά την έλλειψη ενημέρωσης στο σχολικό πλαίσιο οι νέοι παραδέχονται πως θα βρουν τρόπο να μάθουν πράγματα που τους ενδιαφέρουν ,αναφερόμενοι κυρίως στην εύκολη πρόσβαση στο διαδίκτυο αλλά και σε συναναστροφές με «έμπειρες» παρέες.

Σε αντίθεση με τους μεγαλύτερους, είναι πιο προοδευτικοί και αντικομορμιστές. Δοκιμάζουν και παίρνουν ρίσκα προκειμένου να ανήκουν σε μια ομάδα που θα ενισχύσει την αυτοεικόνα και αυτοεκτίμησή τους.

1.1 Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Arnao, G. (1983) Το απαγορευμένο χόρτο, Έκθεση για το χασίς και τη μαριχουάνα. Νέα Σύνορα: Αθήνα
- Bandura, A. (1997) Self-Efficacy: the exercise of control. New York, Freeman

Σχόλιο [ΠΚ19]: Κάνε τρεις κατηγορίες , ελληνόγλωσσες, ξενόγλωσσες, διαδικτυακές

Σχόλιο [ΠΚ20]: APA

- Di Clemente, C.C., Fairhurst, S.K., Piotrowski, N.A. (1995) Self-efficacy and addictive behaviors, in Maddux, J.E. (ed), Self-efficacy, adaptation and adjustment: Theory, research and application, New York, Plenum
- Diener, E. & Crandall, R. (1978). *Ethics in Social and Behavioral Research*. Chicago: University of Chicago Press
-
- Hewstone, M., Stroebe, W., Jonas, K. (2015) Εισαγωγή στη κοινωνική ψυχολογία, Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα
- Jaffe, J. (1980) Drug addiction and drug abuse, MacMillan, NY
- Kneisl, R.E., Wilson, S.H., Trigoboff, E. (2009) «Σύγχρονη Νοσηλευτική Ψυχικής Υγείας, Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
- Kring, A., Davison, G., Neale, J., Jonshon, S. (2010) Ψυχοπαθολογία, Gutenberg: Αθήνα
- Lazarus, R., Folkman, S. (1984) Stress, appraisal and coping. Springer Publishing: New York
- Rees, S. (1986) Health Education: Drugs and the primary schoolchild. Tackade, H.E.C. London
- Reynolds, Davidson, P. (1979). *Ethical Dilemmas and Social Science Research*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Strauss, A& Corbin, J. ,1998. Basics of quantative research. London, Sage
- Traianou, A., 2013. The centrality of ethics in qualitative research. In : Leavy, P (ed) Oxford handbook of qualitative research. Oxford: Oxford University Press
-

Σχόλιο [ΠΚ21]: Όλες οι αναφορές σύμφωνα με το APA.

Ελληνική βιβλιογραφία

- Thio, A. (2008) Παρεκκλίνουσα Συμπεριφορά (2^η εκδ) Τσουραμάνης, Χ. (επιμ.) Μπαρμπάτση, Μ. (μτφρ), Αθήνα
- Γιωτάκος, Ο. (2015) Μεγαλώνοντας δυνατούς χαρακτήρες. Πέρα από τις ουσίες, Εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα
- Γρίβας, Κ. (1997) «Πλανητική Κυριαρχία και Ναρκωτικά» Αθήνα: Λιβάνη.
- Δημητρίου, Γ. (1990) «Κοινωνική Ψυχολογία» τόμος Α', έκδοση Γ', 8ο κεφάλαιο «Επικοινωνία και Διαπροσωπικές σχέσεις» Αθήνα
- ΕΚΤΕΠΝ, (2011) Εγχειρίδιο για τη Πρόληψη της Ουσιοεξάρτησης: Κατευθυντήριες γραμμές και σχεδιασμός παρεμβάσεων, Αθηνά
- Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ., 2015. Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5826>
- Καλλινικάκη, Θ.,2010. Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας. Εκδόσεις Τόπος, 89-227
- Κοκκέβη, Α. (2001). *Η χρήση νόμιμων και παράνομων τοξικών ουσιών στην εφηβεία*. Στο Τσιάντης, Γ, & Μανωλόπουλος, Σ. (επιμ.) *Σύγχρονα θέματα παιδοψυχιατρικής*, τόμος 2ος, Δεύτερο Μέρος. *Ψυχοπαθολογία*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Κοκκέβη, Α., Φωτίου, Α., Ξανθάκη, Μ., Καναβού, Ε. (2011) Εξαρτησιογόνες ουσίες στην εφηβεία. ΕΠΨΥ, Πανελλήνια Έρευνα στους μαθητές, 2010-HSBC

- Λαγουμιντζής, Γ., Βλαχόπουλος, Γ., & Κ. Κουτσογιάννης, Κ.(2015). *Μεθοδολογία της Έρευνας στις Επιστήμες Υγείας*, ΣΕΑΒ.
https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/5356/1/00_master_document%20corrected%20links-KOY.pdf Διαθέσιμο στις 6 Ιουλίου 2021.
- Λειβαδίτης, Μ. (1994) *Ψυχιατρική και Δίκαιο*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Λιάππας, Ι. (1992) *Ναρκωτικά*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα
- Μαρσέλος, Μ. (1997) *Εξαρτησιογόνες ουσίες*, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα
- Μπιτζιλέκης, Ν. (1995) *Η ελεύθερη βούληση στην υπαναχώρηση από την απόπειρα και στην έμπρακτη μετάνοια* Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσ/νίκη
- Παρασκευόπουλος, Ν. (1997) *Η καταστολή της διάδοσης των ναρκωτικών*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη
- Παύλου, Σ. (2002) *Ναρκωτικά. Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του ν.1729/87*, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα
- Παύλου, Σ. (2014) *Ναρκωτικά ΙΙΙ στο Ειδικό Ποινικό Νόμο*
- Σκανδάμη, Π., Βετούλη, Μ., Κερασιώτη, Ε., Καφετζόπουλος, Ε., Μαλλιώρα, Μ. (2016) *Έγκαιρη παρέμβαση σε νεαρούς χρήστες παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών με παραβατική συμπεριφορά*. Αρχεία ελληνικής ιατρικής
- Τσιάντης, Ι. & Πουλόπουλος, Χ. (2006). *Εφηβεία και τοξικοεξάρτηση*. Στο Α. Κωνσταντόπουλος (Επιμ.), *Κλινική Παιδιατρική (1-10)*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Τσίλη, Σ. (1995) *Η Τοξικομανία ως ιδεολογικό διακύβευμα, η περίπτωση της Ελλάδας*, Εκδόσεις ΕΚΚΕ, Αθήνα
- Φαρσεδάκης, Ι., Συλικός, Γ. (1998) *Ναρκωτικά*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

- Χαΐδου, Α. (1995) Ναρκωτικά: Τρέχουσα νομοθεσία και διεθνείς τάσεις. σε "Το Τρίγωνο της συνάντησης, Ουσία-Περιβάλλον-Προσωπικότητα", Εκδόσεις ΕΕΤΑ, Αθήνα
- Χαΐδου, Α. (2016) Ναρκωτικά, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Χουντουμάδη, Α. & Πατεράκη, Α. (1997). Ψυχολογική πίεση, αυτοεκτίμηση & αυτοαποτελεσματικότητα. Σύντομο ερμηνευτικό λεξικό ψυχολογικών όρων. Αγγλοελληνικό-Ελληνοαγγλικό. Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Δωδώνη: Αθήνα

1.2 Επιστημονικά άρθρα

- American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, 2013, pp. 484
- Aseltine, R.H., Gore, S.L. (2000) The variable effects of stress on alcohol use from adolescence to early adulthood. *Substance Use and Misuse*, vol. 35, pp. 643-668
- Bandura, A. (1986) Recycling minconceptions of perceived self-efficacy. *Cognitive Therapy and Research*, vol. 8, pp. 231-255
- Cohen L., Manion L. Morrison K. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. (Μτφ: Σ. Κυρανάκης, Μ. Μαυράκη, Χ. Μητσοπούλου, Π. Μπιθάρ, Μ. Φιλιπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο, σ.168
- Coomber, R., Morris, C., Dunn, L. (2001) How the media do drugs: quality control and the reporting of drugs issues in the UK print media. *International Journal of Drugs Policy*, vol.11, pp. 217-225
- Dawes, Ma., Antelman, SM., Vanyukov MM., Giancola, P., Tarter, RE., Susman, EJ., Mezzich, A., Clark, DB. (2000) Developmental sources of variation in liability to adolescent substance use disorders, *Drug and Alcohol Dependence*, vol. 61, pp. 3-14
- Dielman, T.E., Shope, J.T., Butchart, A.T., Campanelli, P.C., & Caspar, R.A. (1989) A covariance structure model test of antecedents of adolescent alcohol

misuse and a prevention effort. *Journal of drug education*, vol, 19 (4), pp. 337-361

- Fergusson, D.M., Horwood, L.J. & Beautrais, A.L. (2004) Η χρήση της κάνναβης και οι σχολικές επιδόσεις, *Εξαρτήσεις*, τεύχος 5, σελ.78-99
- Pihl, R., Peterson, J., Finn, P. (1990) Inherited predisposition to alcoholism: characteristics of sons of male alcoholics. *Journal of abnormal Psychology*, vol. 99 (3), pp. 291-301
- Hall W. (2015). What has research over the past two decades revealed about the adverse health effects of recreational cannabis use? *Addiction*, vol. 110, Issue 1, pp 19-35
- Hambrecht, M. & Häfner, H. (2000), “Cannabis, vulnerability, and the onset of schizophrenia: an epidemiological perspective”, *Australasian Psychiatry*, vol.34, pp. 468-475
- Lynskey M.T., Coffey C., Degenhatol L., Carlin J.B., Patton G., (2003). Διαχρονική μελέτη για τα αποτελέσματα της χρήσης κάνναβης από εφήβους με την ολοκλήρωση του σχολείου, *Εξαρτήσεις*, τεύχος 4, σελ. 89-102
- Maddux, J.F., Desmond, D.P. (2000) Addiction or dependence? *Addiction*, vol. 95 (5), pp. 661-665
- Mantzoukas, S. (2007). Ποιοτική έρευνα σε έξι εύκολα βήματα. *Qualitative research in six easy steps. Epistemology, methods and presentation*], *Nursery Review*, 46, 1, 236-246.
- Marlatt, J.S., Baer, J.S., Donovan, D.M., Kivlahan, D.R. (1988) Addictive behaviors: Etiology and Treatment. *Annual Review of Psychology*, vol.39, pp. 661-665

- Spooner, C. (1999) Causes and correlates of adolescent drug abuse and implications for treatment, *Drug and Alcohol Review*, vol, 18, pp. 453-475

- Αντωνόπουλος, Γ., Παπανικολάου, Γ. (2013) Η αγορά του ecstasy στην Ελλάδα, *Ποινική Δικαιοσύνη*, τεύχος 8-9, σελ. 782

- Γιαννίδου-Αρχοντή, Κ., Πουλόπουλος, Χ. (2016) Στάσεις και αντιλήψεις των γονέων για τη χρήση κάνναβης στην εφηβική ηλικία, *Εξαρτήσεις*, Vol.26, σελ. 14

- Δραγώνα, Θ. (1995) Το άτομο στη κοινωνία, *Ψυχολογία*, σελ.184

- Κυρανάκης, Μ. Μαυράκη, Χ. Μητσοπούλου, Π. Μπιθάρα, Μ. Φιλιπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο, σ.168

- Κωνσταντόπουλος, Π. (2020) *Μελέτη των αντιλήψεων του καταναλωτικού κοινού για τα προϊόντα θεραπευτικής κάνναβης*. Ανέκδοτη μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα

- Ντάλλα, Μ., Μάτσα, Κ., Αντωνίου, Α.Σ. & Πράπας, Χ. (2012). Μαθητές με υψηλές επιδόσεις, ναρκισσιστικό συμβόλαιο και χρήση ουσιών κατά την εφηβεία. *Τετράδιο Ψυχιατρικής*, τεύχος 34, σελ. 58-67

- Τζεφεράκος, Γ. (2010) Ψυχοδραστικές Ουσίες και βία, σε *Ψυχιατροδικαστική*, τεύχος (3), σελ.5

- Τσιμπουκλή, Α. (2002). Η Χρήση Ψυχοτρόπων Ουσιών στην Εφηβεία. Στο Μακρή-Μπότσαρη, Ε., Νόβα-Καλτσούνη, Χ. & Τσιμπουκλή Α. (Επιμ.). Εξέλιξη του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον, *Θέματα Εφηβείας*, σελ. 119-150. Πάτρα: ΕΑΠ

- Τσούνης, Α. (2013). Ο ρόλος της οικογένειας στη εγκατάσταση της ουσιοεξάρτησης: Μια απόπειρα διερεύνησης της σχέσης. *Εγκέφαλος*, τεύχος 4 σελ. 109-113

1.3 Ηλεκτρονικές Πηγές

- <https://icd.who.int/browse10/2016/en#/F10-F19%20>, last access 09/02/2021
- <https://www.e-nomothesia.gr/kat-narkotika/n-4139-2013.html>, last access 09/02/2021
- WHO, (1968) Technical Support Series: no.47, available on the web site: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/40710>, last access, 13/02/2021
- Αποστόλου, Θ. (2018) Διογένης, Διάλογος Πολιτικής για τα Ναρκωτικά, available on the web site: <https://www.diogenis.info/cms/files/2018/03/new-greek-law-medical-kannabis-gr.pdf>, last access 11/02/2021
- Μυλωνόπουλος, Χ. (1993) Οι διαθετικές έννοιες στο Ποινικό Δίκαιο, available on the web site: <http://www.mylonopoulos.gr/media/files/3-%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%84%CE%B>, last access 13/02/2021
- Τζεφεράκος, Γ., Στυλιανίδης, Σ. (2019) Έφηβοι και κάνναβη: Παρεξηγήσεις και επιστημονικά δεδομένα (μέρος 1), available on the web site: file:///D:/Do_Not_Touch/Downloads/Efhvoi-kai-Kannavh-Parexhghseis-kai-episthmonika-dedomena.pdf, last access 13/02/2021

